

Stlačené tekutiny v analytických separačních metodách

Michal Roth
oddělení separací v tekutých fázích
Ústav analytické chemie AV ČR, v. v. i.
Veveří 97
60200 Brno

s využitím výsledků a prezentací kolegů Pavla Karáska, Josefa Planety, Eleny Varadové Ostré, Jaroslava Póla, Barbory Hohnové, Lenky Štávikové, Marie Horké, Dany Moravcové a Karla Šlaisa

Struktura

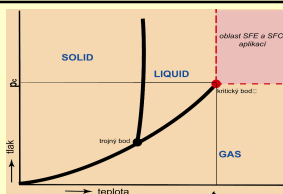
vymezení tématu - proč stlačené tekutiny v analytice ?

- 1) superkritická fluidní chromatografie (SFC)
- 2) superkritická fluidní extrakce (SFE)
- 3) extrakce org. rozpouštědly za zvýšených teplot a tlaků
  - PFE - Pressurized Fluid Extraction
  - PLE - Pressurized Liquid Extraction
  - PSE - Pressurized Solvent Extraction
  - ASE - Accelerated Solvent Extraction
- 4) extrakce stlačenou horkou (subkritickou) vodou
  - PHWE - Pressurized Hot Water Extraction
  - SubWE - Subcritical Water Extraction
- 5) superkritická voda vs. křemenné povrchy – využití v analytických separačních metodách

SFE, SFC ?

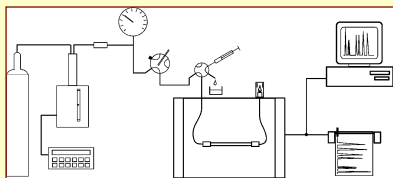
SF = supercritical fluid

- využití vlastností látek v oblasti nad jejich T_c a P_c
- vlastnosti (hustota, solv. síla, ...) mohou být řízeny volbou P a T
- CO_2 : $T_c \sim 31^\circ C$ $P_c \sim 7.8 MPa$
- úspora času v porovnání s kapalinovou chromatografií/extrakcí
- šetrnější k životnímu prostředí - méně (nebo žádná) org. rozp.
- hustota, solvatační schopnost ~ kapaliny
- viskozita, rychlost difuze ~ plyny

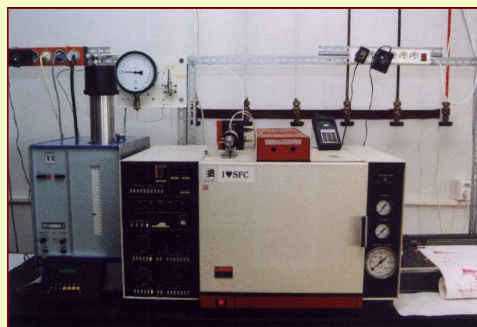
1) Superkritická fluidní chromatografie (SFC)

- * Stavba přístroje pro SFC
- * Příprava kolon pro SFC (mikro HPLC)
- * Příklady SFC separací
- * Neanalytické aplikace - systémy s iontovými kapalinami

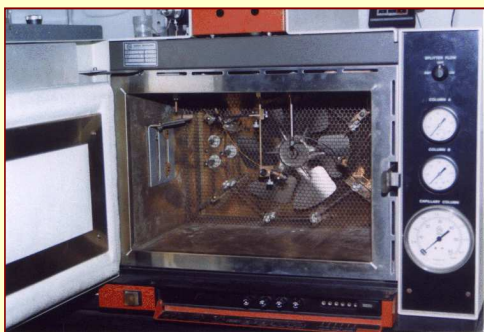

- Mobilní fáze (CO_2) v nadkritickém stavu: $p > 8 MPa$, $t > 31^\circ C$
- (HPLC) Vysokotlaká pumpa, dávkování pomocí ventilu
- (GC) Plamenově ionizační detektor (FID)
- (HPLC, GC) Kolony - náplňové (ϕ 320 μm - 4,6 mm)
kapiální (ϕ 50 μm - 100 μm), délka 10m
- (-) Restriktor pro omezení toku mobilní fáze

SFC zařízení (Varian 3700)

Detail vnitřku SFC zařízení

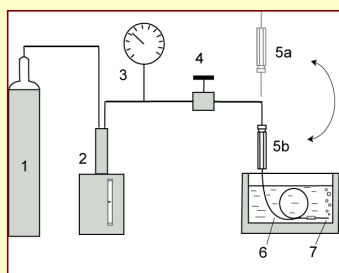

Příprava kapilárních náplňových kolon pro SFC (HPLC)

Požadavky na kolony:

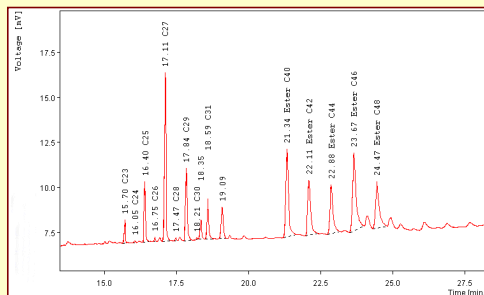
- Náplň sorbent o zrnitosti 3 nebo 5 μm , délka kolony do 1m
- Průměr kolony do 320 μm $\Rightarrow F = 4\mu\text{l/min (liq.)}$, $F = 10\text{ml/min(g)}$
- Pracovní tlak do 40 MPa $\Rightarrow$ nároky na uzavření konců kolon
- Vysoká účinnost vyrobených kolon

Aparatura k plnění kapilárních náplňových kolon

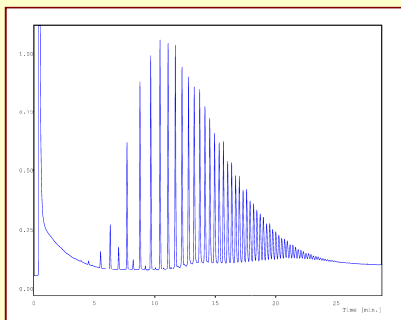
- 1 – CO₂ cylinder
- 2 - HPLC pump
- 3 – manometer
- 4 - on/off valve,
- 5 - stainless steel filling reservoir,
- 6 - fused silica capillary,
- 7 – restrictor

Příklady SFC separací

SFC separace pečetě Rudolfa II (materiál včelí vosk). Kolona 320 μm x 150 mm, 5 μm Biospher C18, $t=80^\circ\text{C}$, FID 150 $^\circ\text{C}$, program 8-35 MPa

Příklady SFC separací

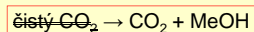
SFC separace polydimethylsiloxanu. Kolona 320 μm x 150 mm, 5 μm Biospher C18, $t=80^\circ\text{C}$, FID 150 $^\circ\text{C}$, program 8-35 MPa

SFC dnes ?

- chirální separace (enantiomery)
- separace a purifikace ve farmaceutickém výzkumu/průmyslu

vyšší „throughput“ než v HPLC
(více separací/analýz za časovou jednotku)

SFC jako druhý rozměr ve 2D chromatografických separacích

Iontové kapaliny (ionic liquids, IL)

?

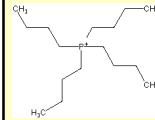
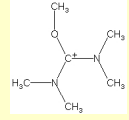
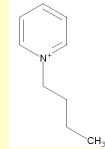
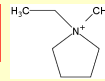
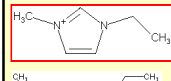
= organické soli, které jsou za pokojové teploty kapalné

= kapaliny složené výhradně z iontů, neobsahují částice (molekuly) bez elektrického náboje

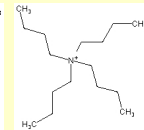
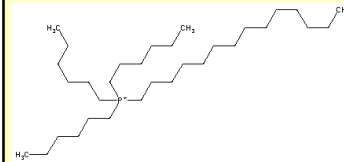
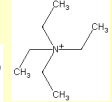
vlastnosti IL se výrazně liší od běžných molekulárních rozpouštědel (voda, organická rozpouštědla)

počet „možných“ iontových kapalin = $\sim 10^{15}$

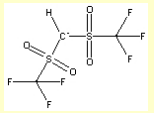
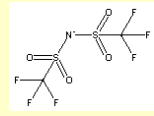
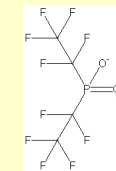
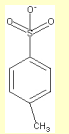
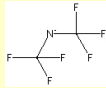
Ionic liquids – cations

+

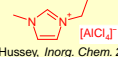

Ionic liquids – anions

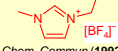
History of Ionic Liquids ...1914 ...Walden... [(C₂H₅)₄N][NO₃]

- 1980s: Chloroaluminate Ionic Liquids
1st generation

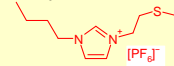
J.S. Wilkes, J.A. Levisky, R.A. Wilson and C.L. Hussey, *Inorg. Chem.* 21 (1982) 1263-1264.

- 1990s: Air- and moisture-stable Ionic Liquids
2nd generation

J.S. Wilkes and M.J. Zaworotko, *J. Chem. Soc. Chem. Commun.* (1992) 965-966.

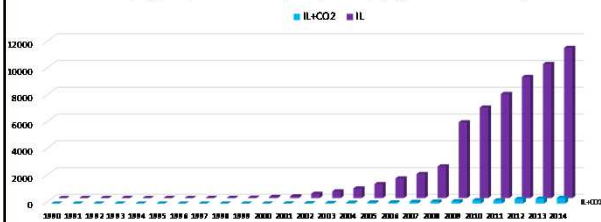
- 2000s: First examples of „Task Specific Ionic Liquids“
3rd generation

A.E. Visser, R.P. Swatoski, W.M. Reichert, R. Mayton, S. Sheff, A. Wierzbicki, J.H. Davis, Jr. and R.D. Rogers, *Chem. Commun.* (2001) 135-136.

- 2010s: Biodegradable Ionic Liquids
4th generation

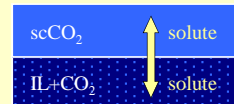
Vývoj počtu publikací o iontových kapalinách (IL) a jejich kombinacích s CO₂

Superkritická fluidní chromatografie

údaje o distribuci látek mezi superkritický CO₂ a iontovou kapalinou

- „badatelský“ význam
- aplikace

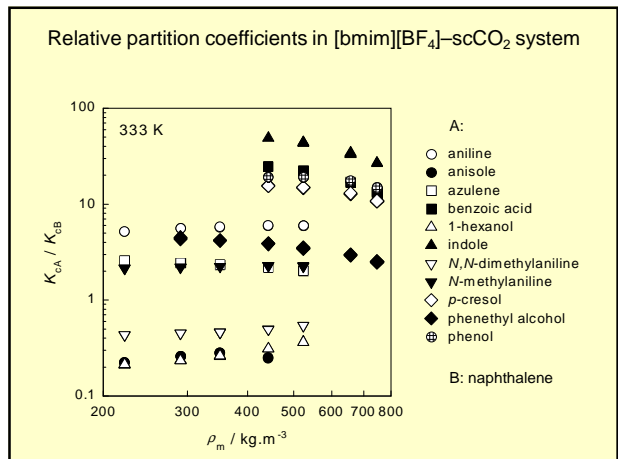

IL

open tubular
capillary column
micropacked

[hmim][Tf₂N]

siloxane polymer (PDMS, $M_w \sim 4.8 \times 10^5$)   IL

Přehledové články o aplikacích SFC

a) farmaceutická analýza

E. Lemasson, S. Bertin, C. West: Use and practice of achiral and chiral supercritical fluid chromatography in pharmaceutical analysis and purification, *J. Separ. Sci.* **2016**, 39, 212-233; <http://dx.doi.org/10.1002/jssc.201501062>.

V. Desfontaine, D. Guillaume, E. Francotte, L. Nováková: Supercritical fluid chromatography in pharmaceutical analysis, *J. Pharm. Biomed. Anal.* **2015**, 113, 56-71; <http://dx.doi.org/10.1016/j.jpba.2015.03.007>.

J. M. Plotka, M. Biziuk, C. Morrison, J. Namiesnik: Pharmaceutical and forensic drug applications of chiral supercritical fluid chromatography, *TrAC – Trends Anal. Chem.* **2014**, 56, 74-89; <http://dx.doi.org/10.1016/j.trac.2013.12.012>.

b) potravinářská analýza

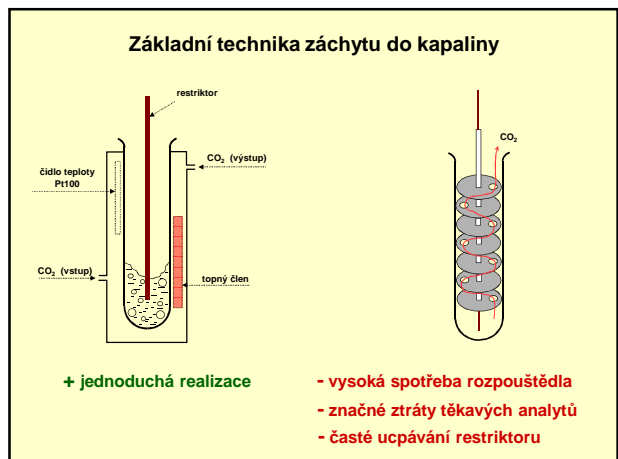
J. L. Bernal, M. T. Martin, L. Toribio: Supercritical fluid chromatography in food analysis, *J. Chromatogr. A* **2013**, 1313, 24-36; <http://dx.doi.org/10.1016/j.chroma.2013.07.022>.

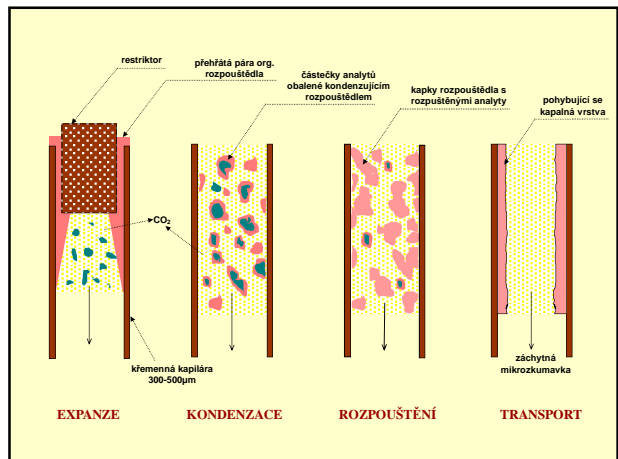
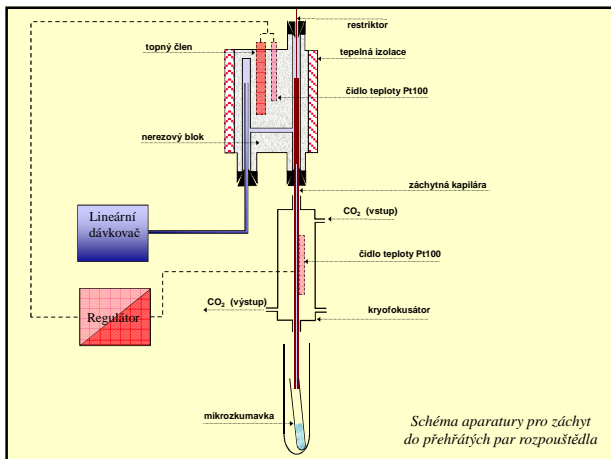
2) SFE - superkritická fluidní extrakce (CO₂)

tuhé vzorky   vodné vzorky

solvatační schopnost CO₂ je velmi závislá na tlaku (hustotě)

? chrom. analýza - dekomprese - ztráty analytů - záchyt ?

SFE (příjemných) kapalných vzorků ?
 Analýza vín

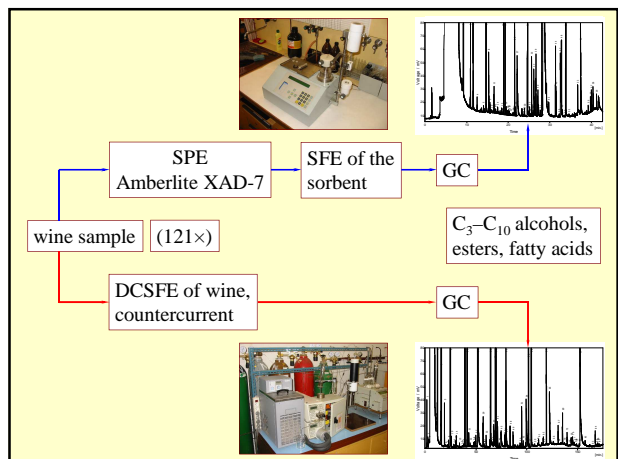
Direct Continuous Supercritical Fluid Extraction as a Novel Method of Wine Analysis: Comparison with Conventional Indirect Extraction and Implications for Wine Variety Identification

Pavel Karásek, Josef Planeta, Elena Varaďová Ostrá, Milena Mikešová, Jan Goliáš, Michal Roth, and Jiří Vejrosta

Journal of Chromatography A 2003, 1002, 13-23.

BRNĚNSKÁ, VELKOPAVLOVICKÁ, MUTĚNICKÁ, BZENECKÁ, ZNOJEMSKÁ, KYJOVSKÁ, STRAŽNICKÁ, Rulandské bílé, Rulandské modré, NEUBURSKÉ, PÁLAVA, PORTUGALSKÉ MODRÉ, Rulandské bílé, Rulandské modré, Rulandské šedé, Ryzlink rýnský, Ryzlink vlašský, Sauvignon, SVATOVAVŘINECKÉ, Veltínské červené rané, Veltínské zelené, ZWIGELTREBE

121 vzorků vín
 21 odrůd hroznů *Vitis vinifera* L.
 4 sklizně (ročníky 1996-1999)

Multivariate Statistics

of the wine varieties represented by ≥ 4 wine samples

[cluster analysis] - used to select the 4 samples/variety if more

discriminant analysis - elimination of redundant (= linearly dependent) component peak areas from the input data matrix

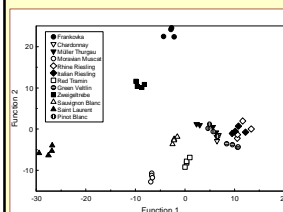
canonical correlation analysis - computation of discriminant functions, i.e., the latent factors differentiating among the wine samples

Info: <http://www.statsoft.com/textbook/stathome.html>

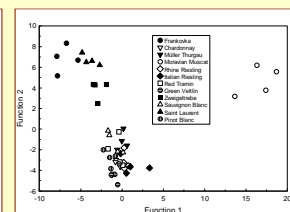
Computation tool: KyPlot spreadsheet SW, Koichi Yoshioka, http://www.qualest.co.jp/Download/KyPlot/kyplot_e.htm, <http://www.kyenslab.com/en>

Statistické zpracování (diskriminační analýza) chromatogramů

Ve srovnání s postupem přes extrakci tuhým sorbentem (SPE-SFE-GC) poskytuje přímá SFE vín (DCSFE-GC) mnohem lepší rozlišení odrůd

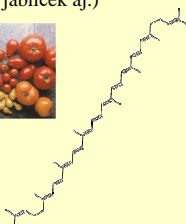
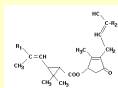
DCSFE-GC

SPE-SFE-GC

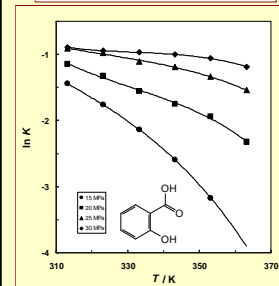
Další analytické aplikace přímé kontinuální SFE (DCSFE) vodných vzorků:

- **pivo** - aldehydy, ketony, mastné kyseliny, estery; PAH, PCB (DCSFE-GC)
- přírodní insekticidy - **pyrethryny** (*Chrysanthemum cinerariaefolium*) (DCSFE-HPLC)
- **lykopen** (tetraterpen, červené barvivo rajských jableček aj.) (DCSFE-HPLC)

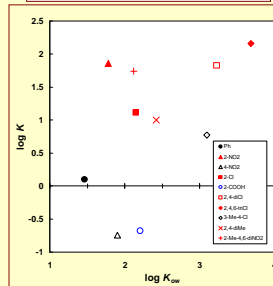

Měření mezifázové distribuce analytů v systému H₂O - scCO₂

Partition Coefficient ($K = y/x$) of Salicylic Acid as a Function of T and P

CO₂-Water Partition Coefficients (333 K, 20 MPa) vs. Octanol-Water Partition Coefficients at Ambient Conditions

Red symbols = *ortho*-substituted phenols
Blue symbol = 2 dissociable protons

Přehledové články o aplikacích SFE

J. A. Mendiola, M. Herrero, A. Cifuentes, E. Ibanez: Use of compressed fluids for sample preparation: Food applications, *J. Chromatogr. A* **2007**, *1152*, 234-246; <http://dx.doi.org/10.1016/j.chroma.2007.02.046>.

M. Herrero, J. A. Mendiola, A. Cifuentes, E. Ibanez: Supercritical fluid extraction: Recent advances and applications, *J. Chromatogr. A* **2010**, *1217*, 2495-2511; <http://dx.doi.org/10.1016/j.chroma.2009.12.019>.

C. G. Pereira, M. A. A. Meireles: Supercritical Fluid Extraction of Bioactive Compounds: Fundamentals, Applications and Economic Perspectives, *Food Bioprocess. Technol.* **2010**, *3*, 340-372; <http://dx.doi.org/10.1007/s11947-009-0263-2>.

J. Azmir, I. S. M. Zaidul, M. M. Rahman, K. M. Sharif, A. Mohamed, F. Sahena, M. H. A. Jakurul, K. Ghaffoor, N. A. N. Norulaini, A. K. M. Omar: Techniques for extraction of bioactive compounds from plant materials: A review, *J. Food Eng.* **2013**, *117*, 426-436; <http://dx.doi.org/10.1016/j.jfoodeng.2013.01.014>.

M. M. R. de Melo, A. J. D. Silvestre, C. M. Silva: Supercritical fluid extraction of vegetable matrices: Applications, trends and future perspectives of a convincing green technology, *J. Supercrit. Fluids* **2014**, *92*, 115-176; <http://dx.doi.org/10.1016/j.supflu.2014.04.007>.

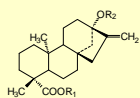
A. R. C. Morais, A. M. D. Lopes, R. Bogel-Lukasik: Carbon Dioxide in Biomass Processing: Contributions to the Green Biorefinery Concept, *Chem. Rev.* **2015**, *115*, 3-27; <http://dx.doi.org/10.1021/cr500330z>.

3) Steviosid

Stevia rebaudiana

cca 300× sladší než sacharosa

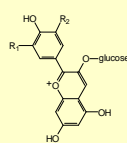

steviosid:
R₁ = β-Glc
R₂ = β-Glc-β-Glc

steviol:
R₁ = R₂ = H

4) Antioxidanty z hroznových slupek: off-line PFE-EPR

De3glc: R¹ = R² = OH
Cy3glc: R¹ = OMe, R² = OH
Pt3glc: R¹ = OMe, R² = H
Pn3glc: R¹ = R² = OMe
Mv3glc: R¹ = OH, R² = H

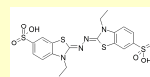

Svatovavřínecké
Alibernet
(rozemleté
lyofilizované
slupky)

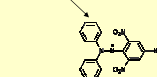
PFE:
MeOH, EtOH, 40–120°C, 15 MPa

antioxidanty z extraktů zhášejí radikály přidané do systému

časový vývoj EPR signálu
~ antioxidační aktivita extraktu

2,2'-azino-bis(3-ethylbenzothiazoline-6-sulphonic acid) or ABTS

2,2-diphenyl-1-picrylhydrazyl (DPPH)

Přehledové články o aplikacích PFE

a) analýza potravin:

A. Mustafa, C. Turner: Pressurized liquid extraction as a green approach in food and herbal plants extraction: A review, *Anal. Chim. Acta* **2011**, 703, 8-18;

<http://dx.doi.org/10.1016/j.aca.2011.07.018> .

A. Baiano: Recovery of Biomolecules from Food Wastes - A Review, *Molecules* **2014**, 19, 14821-14842;

<http://dx.doi.org/10.3390/molecules190914821> .

C. C. Teo: Pressurized hot water extraction (PHWE), *J. Chromatogr. A* **2010**, 1217, 2484-2494;

<http://dx.doi.org/10.1016/j.chroma.2009.12.050> .

S. M. Zakaria, S. M. M. Kamal: Subcritical Water Extraction of Bioactive Compounds from Plants and Algae: Applications in Pharmaceutical and Food Ingredients, *Food Eng. Rev.* **2016**, 8, 23-34; <http://dx.doi.org/10.1007/s12393-015-9119-x> .

4) Extrakce stlačenou horkou (subkritickou) vodou

Motivace:

Voda je nejen „nejzelenější“, ale také „nejladitelnější“ rozpouštědlem.

„Obvyklé“ podmínky (25 °C, 0.1MPa):

NaCl dobře rozpustný, benzen prakticky nerozpustný

„Superkritické“ podmínky (>374 °C, >22.1 MPa):

NaCl ~ nerozpustný, benzen ~ plně mísitelný

Využití vody za vysokých teplot a tlaků:

- a) Superkritická voda ($t > 374\text{ °C}$, $P > 22\text{ MPa}$)
 supercritical water oxidation, SCWO
 superkritická voda rozpouští SiO_2 – geochemie, povrchy
- b) Subkritická voda ($100\text{ °C} < t < 374\text{ °C}$, $P > P^{\text{sat}}(t)$)
 „environmentální sanace“
 extrakce rostlinných materiálů a surovin
 analytická chemie – příprava vzorku
 biopolymery – rozpouštění celulózy, hydrolýza proteinů
 konverze (zplynování) biomasy – energie ($\text{CO} + \text{H}_2$)

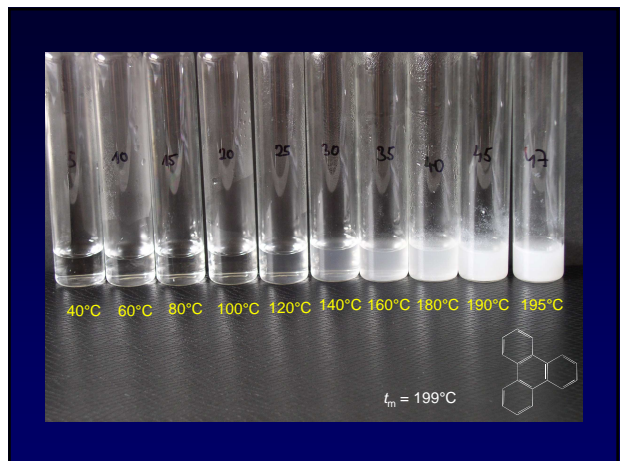
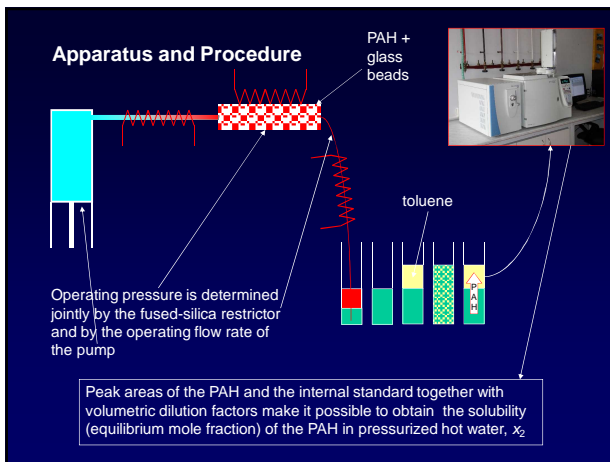
Motivation

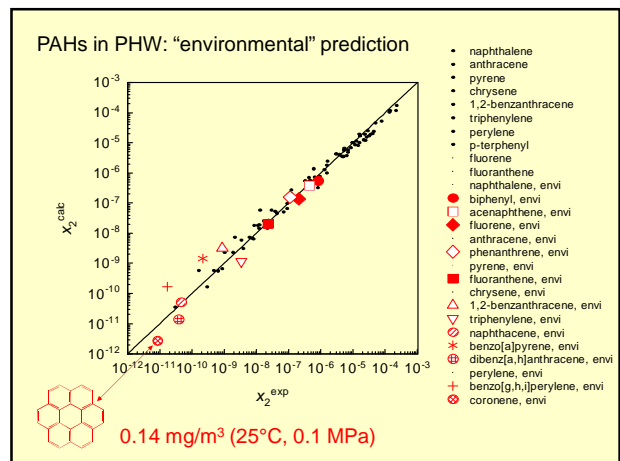
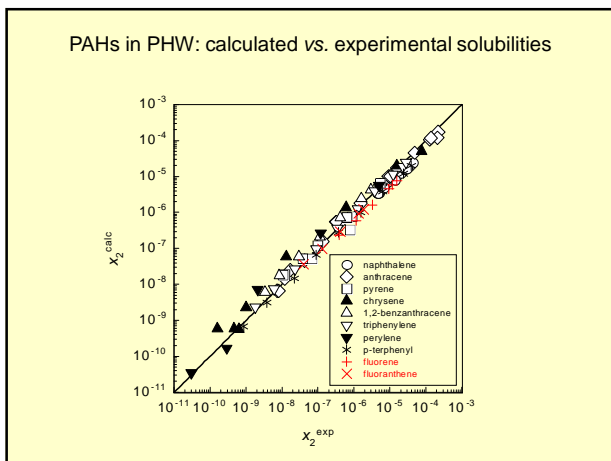
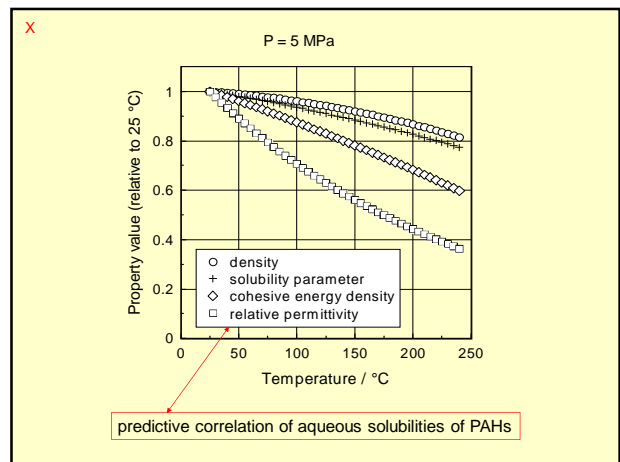
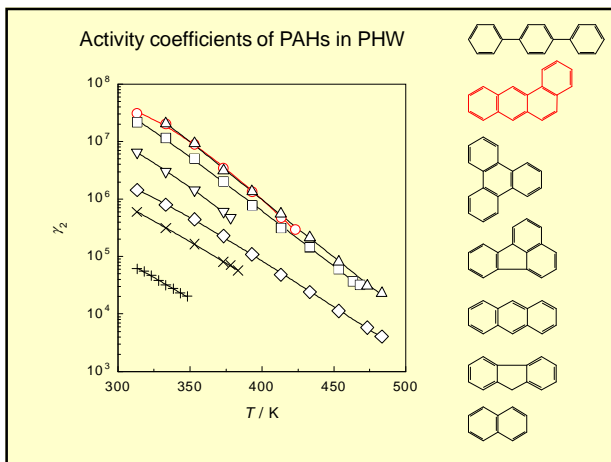
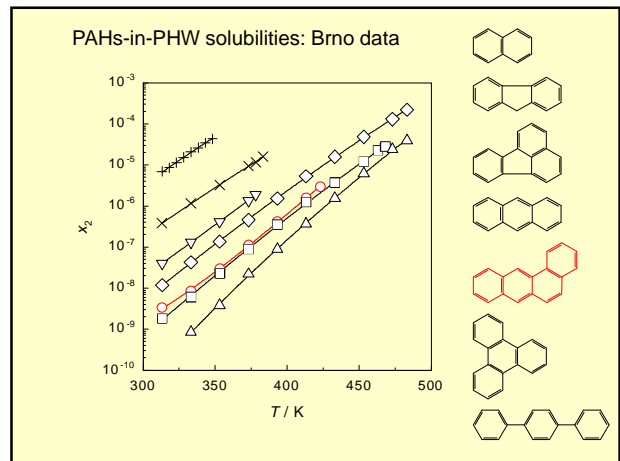
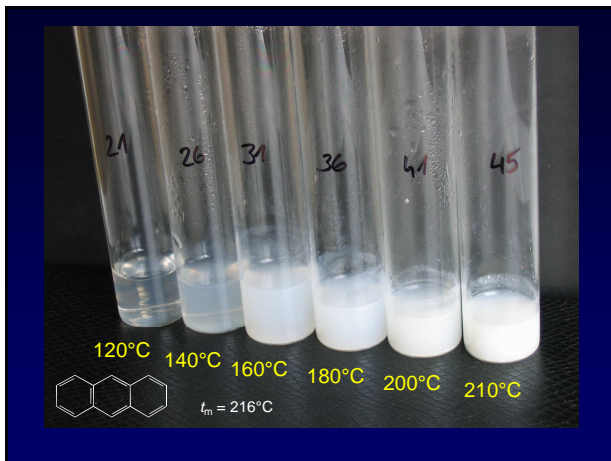
water = the “greenest” and the most “tuneable” solvent

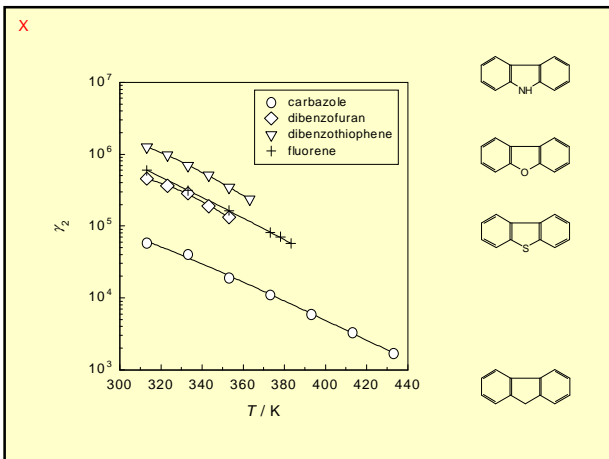
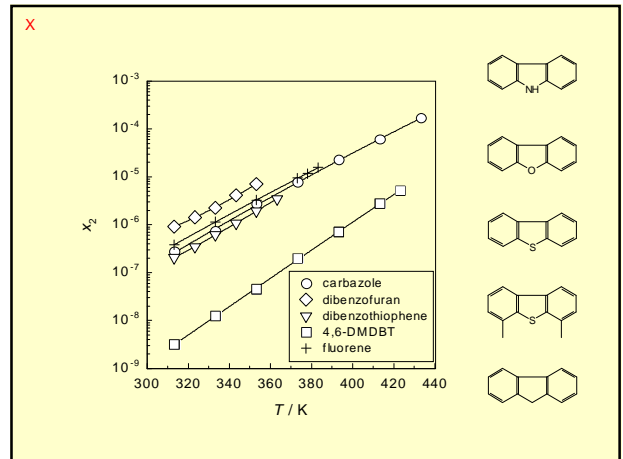
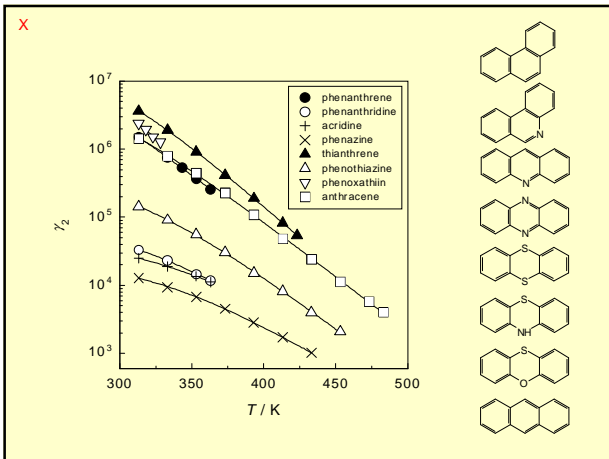
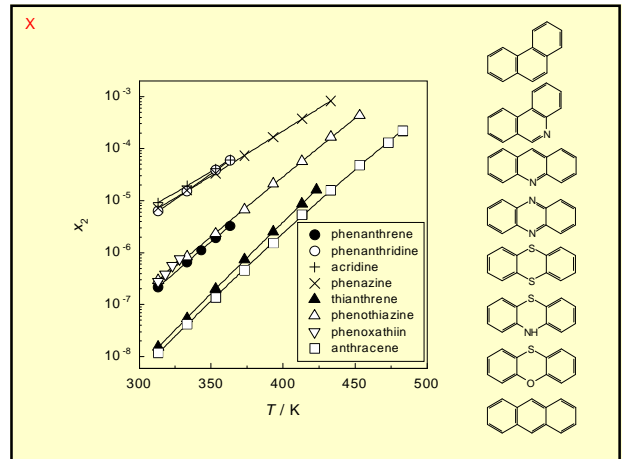
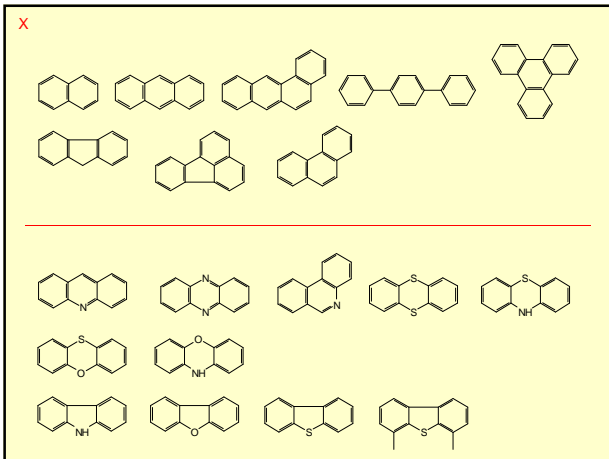
Property	“ambient”	“supercritical”
	25 °C, 0.1 MPa	500 °C, 30 MPa
Density ρ / $\text{kg}\cdot\text{m}^{-3}$	997.0	115
Cohesive energy density c / $\text{J}\cdot\text{cm}^{-3}$	2299	35.5
Solubility parameter δ / $(\text{J}\cdot\text{cm}^{-3})^{1/2}$	47.9	5.96
Internal pressure P_{int} / MPa	169	32
Ion product K_w / $(\text{mol}\cdot\text{dm}^{-3})^2$	1×10^{-14}	1.57×10^{-23}
Relative permittivity ϵ	78.4	1.68

PHWE : $100\text{ °C} < t < 374\text{ °C}$, $P > P_{\text{sat}}(t)$

relative wealth of analytical applications of PHWE
 ×
 relative lack of solubility data

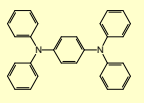
OLED Structure

Organic Light Emitting Diode displays

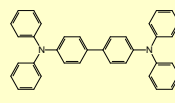
Images illustrating the application of OLED technology in mobile devices and wearable displays.

Smartphones, tablets, etc. ... OLED displays

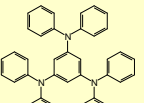
Increasing production $\Rightarrow$ increasing rate of disposal
Environment ?? ... Aqueous solubilities

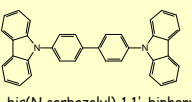
1,4-bis(diphenylamino)benzene

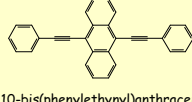
tetra-N-phenylbenzidine

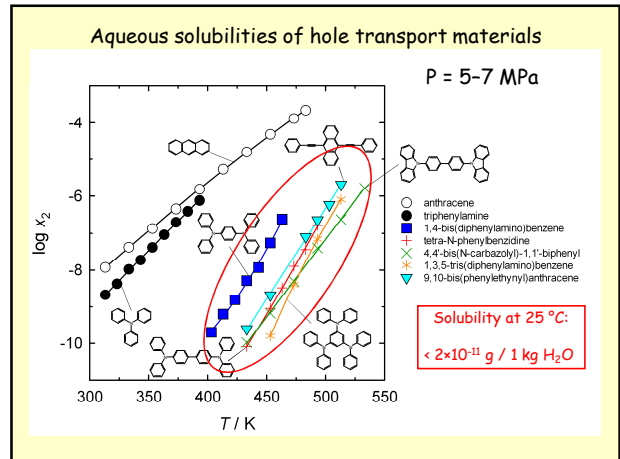
1,3,5-tris(diphenylamino)benzene

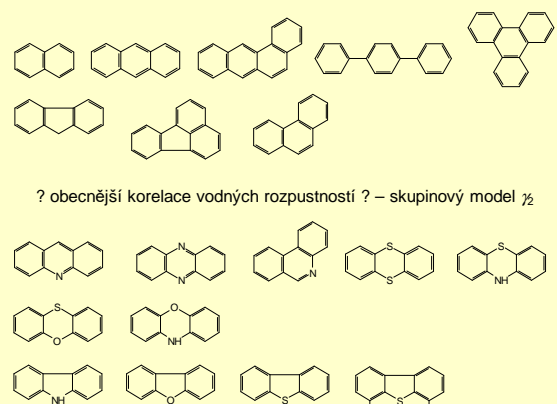
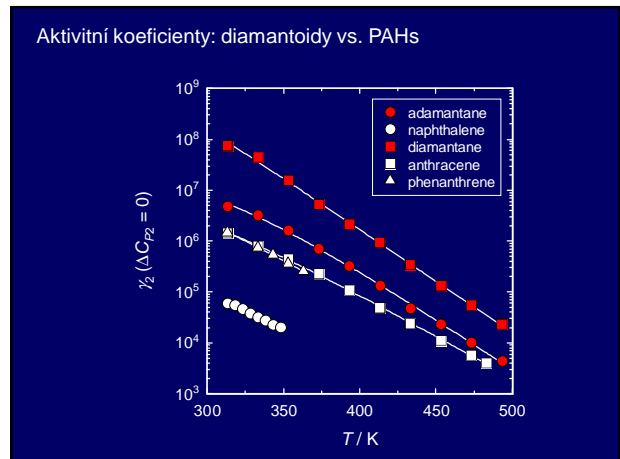
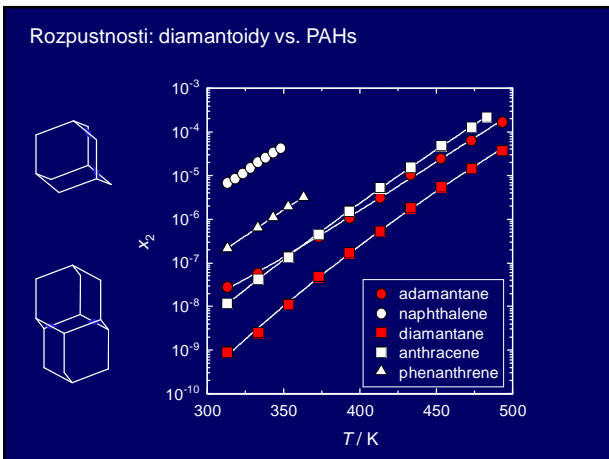
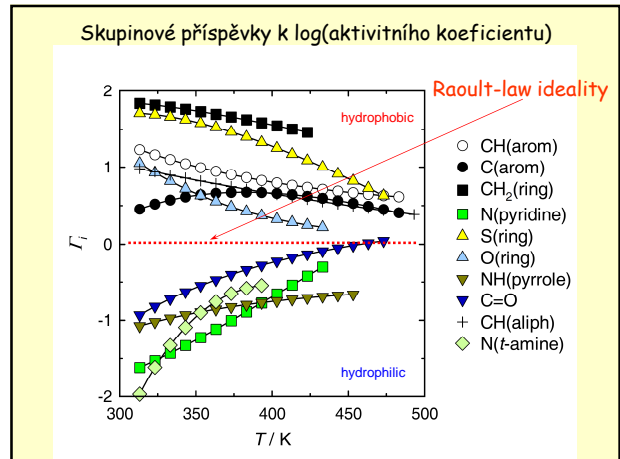
4,4'-bis(N-carbazolyl)-1,1'-biphenyl

9,10-bis(phenylethynyl)anthracene

? obecnější korelace vodných rozpustností ? – skupinový model γ_2

5) Superkritická voda vs. křemenné povrchy

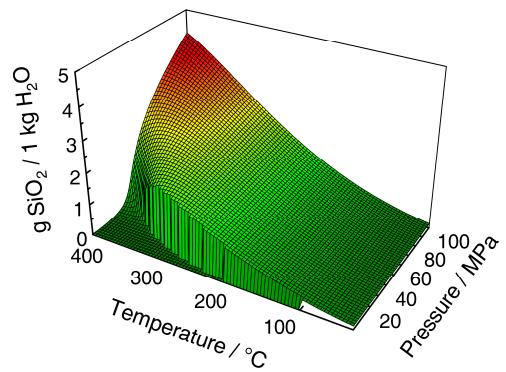
Quartz SiO_2 Fused silica

Both quartz and fused silica soluble in very hot water

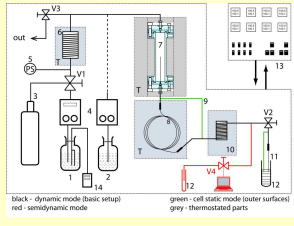
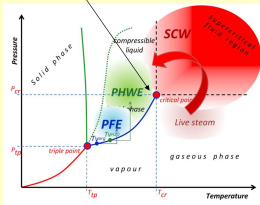
↓
Water as silica surface treatment agent for separation devices

Vodná rozpustnost taveného křemene vs. T a P

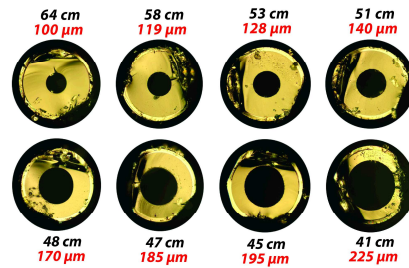

Víceúčelový extraktor/reaktor pro aplikace superkritické vody (do 500 °C a 75 MPa)

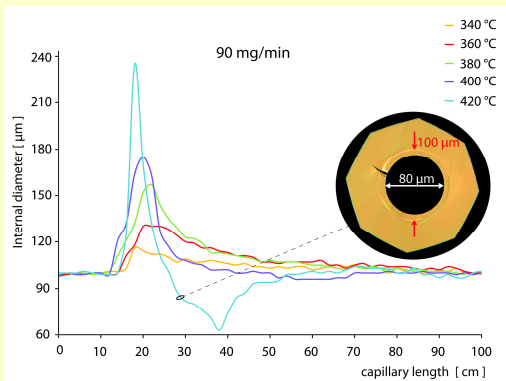
$T_c = 374\text{ °C}$
 $P_c = 22.1\text{ MPa}$

Kónické kapiláry

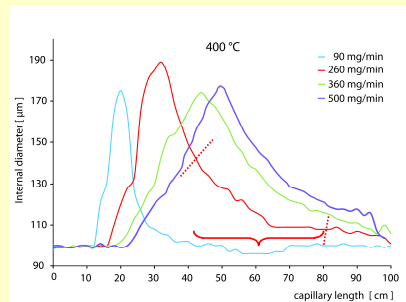

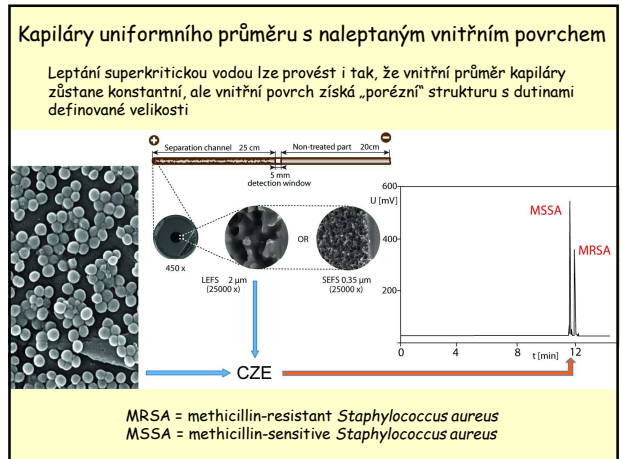
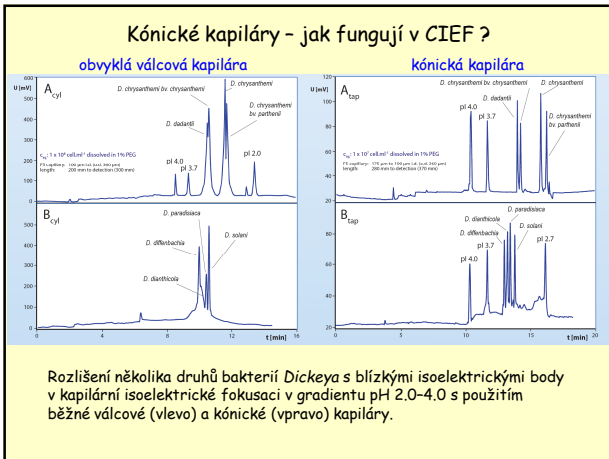
Kónické kapiláry

Kónické kapiláry - k čemu jsou dobré ?

Karel Šlais (1995) - teorie - využití kónických kapilár může vést k vyššímu rozlišení amfolytů v kapilární isoelektrické fokusaci (CIEF)

Columns - troubles in surface treatment - an example

→ untreated fused silica capillary (100 μm i.d.)

→ fused silica capillary after etching with 2-chloro-1,1,2-trifluoroethyl methyl ether (33 % of capillary volume filled with the liquid ether, capillary sealed, 320 °C, 12 hours) followed by etching with saturated methanolic solution of ammonium hydrogen difluoride (25 °C, 24 hours)

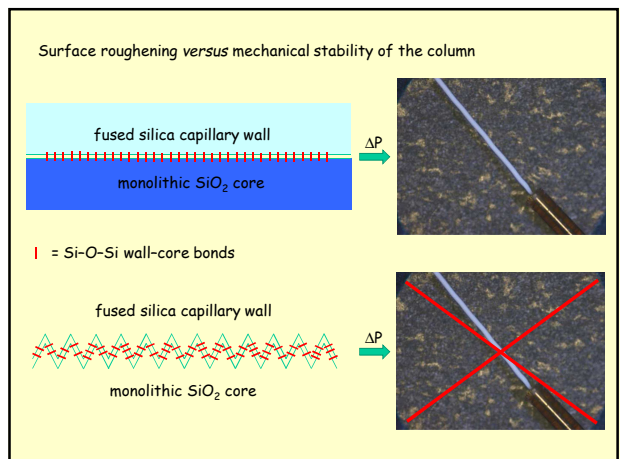
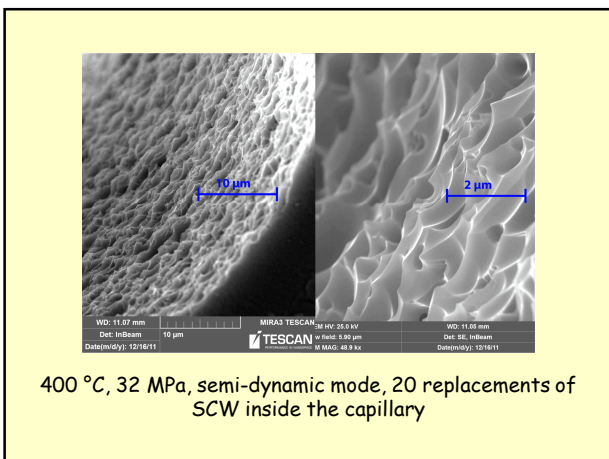
→ fused silica capillary after etching with 2-chloro-1,1,2-trifluoroethyl methyl ether (50 % of capillary volume filled with the liquid ether, capillary sealed, 350 °C, 12 hours); black coloration comes from the carbon soot produced by decomposition of the ether

Monolithic silica (capillary) columns

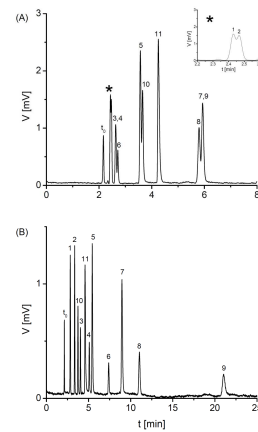
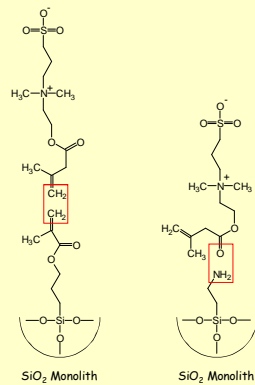
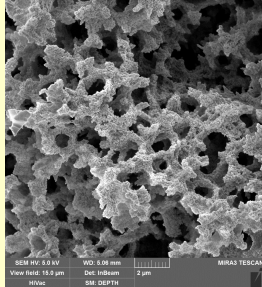
Skill AND good luck

Skill and BAD luck

REALLY BAD luck

SiO₂ Monolith Modification (for HILIC)

Separation of Nucleic Acid Bases and their Derivatives

Comparison of isocratic elution on bare silica monolithic (A) and sulfalkylbetaine monolithic (B) capillary columns. Mobile phase: 95% (v/v) ACN/50 mM ammonium formate, pH = 4.5. Flow rate 0.5 µl/min; detection: UV 210 nm; sample: toluene (t_R marker), thymine (1), uracil (2), 2-deoxyuridine (3), 5-methyluridine (4), adenosine (5), uridine (6), cytosine (7), 2-deoxycytidine (8), cytidine (9), 2-deoxyadenosine (10), adenine (11), and adenosine (12).

Děkuji za pozornost